

Србија је обележила 24 март, датум који је представљао десетогодишњицу НАТО бомбардовања сада већ бивше државе, Савезне Републике Југославије. Без икакве сумње реч је о јако трагичном јубилеју. Већина становника Србије била је свесна тог јубилеја као што је и велика већина грађана осудила интервенцију земаља Северно Атлантског Пакта на СРЈ. Наравно, не би никако требало занемарити разлике у степену када је осуда тог акта у питању. Такве разлике су испољили како политички врх земље и страначки лидери, тако и грађани Републике Србије. Разлике у степену се крећу од потпуне осуде “ничим изазване непријатељске агресије”, па до става да је “СРЈ на челу са Слободаном Милошевићем својом погрешном политиком довела до једне такве интервенције, која ипак није требала да се догоди због великог броја цивилних жртава.”

У овом тексту не бих желео да се бавим том проблематиком, нити бих желео да правдам или осуђујем било један, било други став из следећих разлога: наиме на дату тему, (која је свакако представљала а и представљаће непресушни извор широке палете што етичких, политичких, социолошких, културолошких што филозофских проблема) већ су се многа копља изломила и још увек се ломе. То је сасвим природно, с обзиром да смо ми савременици једног чина без преседана у оквиру правно-моралног контекста. А затим и због тога што је моја интенција у овом тексту да тој проблематици приђем из једног другог угла, који укључује могућност да постоји један сасвим другачији поглед...

Код нас, мало ко је био упознат са чињеницом, да се датум обележавања десетогодишњице бомбардовања НАТО пакта готово поклопио са једним другим датумом, датумом смрти код нас готово непознатог америчког колумнисте румунског порекла Мајкл Радуа. Michael Radu (29. април 1947 - 25. март 2009), био је копредседавајући оснивач центра за “Тероризам, Анти-тероризам и Домаћу безбедност” при “Институту за истраживање спољних послова” у Филадельфији. Рођен је у Румунији. На Универзитету Колумбија у Америци, докторирао је на теми међународних односа 1981 године. Аутор или коаутор је 15 књига.

Необјективност као синдром

Мајкл Раду је у својим текстовима (“*Не наоружавајте ОВК*”, “*Освета CNN-а и политика емоција*”, “*Бомбе за мир, неразумевање Косова*”, “*НАТО и Косово, шта после победе*”, “*Ко жели велику Албанију*”, “*ОВК је проблем НАТО-а*”, “*Опасна једностраност на Косову*”) испољио једну, умногоме објективну слику о збивањима на Косову, која су претходила и послужила као повод (познати случај Рачак) за међународну интервенцију, која је почела

24. марта 1999. год, а званично је окончана потписивањем Кумановског мировног споразума, 09. јуна 1999. Може се веома јасно повући паралела између поменутих текстова М. Радуа с једне и ставова америчке књижевнице јеврејског порекла Сузане Зонтаг (занимљиво је да “Позоришни трг”у Сарајеву носи њено име) и званичне Клинтонове администрације с друге стране. У констелацији дубоких проблема везаних за напад на СРЈ, ставови Мајкл Радуа јасно се разликују од ставова поменуте ауторке који су дати у њеном тексту “

Зашто смо на Косову?”

и ставова Америчког естаблишмента којих је сам Бил Клинтон на неки начин сумирао у свом тексту (који је требало да предсавља неку врсту, предвиђања) “

Балкански конфликт ће се завршити на Косову”

(види: “

Нова Српска Политичка Мисао”,

посебно издање, Србија и НАТО (□□□□□□ II).

Клинтонов текст и текст Зонтагове и ставови који су изнети у њима, јесу до те мере радикални, једностранни, неупућени и погрешни, да се то једноставно не сме занемарити. Свакако, чак и уколико проблем личне компетенције и објективности поменутих аутора ставимо по страни (што је морамо признати веома тешко), нећемо моћи да искључимо чињеницу да се на велику већину текстова који оправдавају интервенцију НАТО пакта може применити таква квалификација. У томе и почива велики проблем. Наиме, један поступак НАТО алијансе под америчким војно-стратешким и политичким руководством са изразитим и дубоком импликацијама, правдао се и подстицао таквим уским и површним ставовима. Наравно, потпуно наивно би изгледала тврдња да су такви ставови само случајан производ пуке необавештености. Чак и уколико је реч о необавештености (што можда и можемо до извесне мере претпоставити, када је Зонтагова у питању), она је свакако намерна и своди се на свесно затварање очију пред голим и суровим чињеницама страдања свих житеља на неуралгичним просторима бивше Југославије. Косово је само последњи пример који је апсолутно потврдио образац прећуткивања. Жртве су бројеви којима се манипулише према тренутној потреби политичких врхушки било које стране у сукобу. Немојмо се заваравати, тако је одувек било (не морамо наводити примере који су тако карактеристични за историју људске глупости, злонамерности и цинизма) и биће.

Погледајмо дакле шта то конкретно значи на примеру Клинтоновог текста, који третира Косовску проблематику објављеном у „*The New York Times*“, 23. маја 1999. године. „Људи ће се сећати Косова и рећи да је овога пута, пошто смо деловали брзо и довољно снажно,

спашено више

живота и све избеглице су се вратиле кућама”.

Шта, после свега, данас, рећи на овако нешто? Заиста овај исказ делује сасвим гротескно у светлу чињенице мартовског погрома Срба на Косову 2004. године, или чињенице да је са Косова избегло преко 200 000 лица српске, ромске и других

националности... Или шта рећи, на пример, за следећи став из истог текста: "И ако је протерао стотине хиљада косовских Албанаца из њихових домова, Милошевић није елиминисао ОВК (Ослободилачку Војску Косова). Број њихових чланова је нарастао и они су започели офанзивне акције против српских снага које се крију од ваздушних удара". Овај став има следеће импликације: као прво имплицитно се глорификује тзв. "ОВК", као војна формација, која тобоже има свету мисију спасавања невиног албанског становништва од етничког погрома и, друго, што је још значајније, нигде се не помиње да је осим напада на оружане снаге СРЈ, ОВК спроводила (и још увек спроводи) нападе на српске цивиле, жене и децу и етничка чишћења српских села. Тешко да ће ико моћи да се сложи са ставом да је више живота спашено и да су се све избеглице вратиле кућама.

Сасвим супротно наведеним Клинтоним ставовима, Мајкл Раду је у тексту "*Не наоружавајте ОВК*"

понудио сасвим јасну слику стратегије, састава, циљева и организације "Ослободилачке Војске Косова". "ОВК је укратко, сецесионистичка и иредентистичка герилска организација која за циљ има Велику Албанију која би била створена од отетих територија које сада припадају Југославији, Македонији и Грчкој... Штавише, извори говоре да се ОВК подржава из Ирана, Авганистана и других сумњивих извора укључујући и Осаму Бин Ладена. Судаћи по Лондонском Тајмсу (издање од 24 марта) и другим европским публикацијама, ОВК је озбиљно укључена у трговину хероинем, цигаретама и илегалним емигрантима широм Европе. У сарадњи са албанским криминалистичким организацијама ОВК такође контролише кријумчарење оружја из Европе у Албанију, Македонију и Југославију". И ако се може рећи да се у тексту не помиње трговина белим робљем и да се за "ОВК" тешко може рећи да је "иредентистичка" организација с обзиром да територија није отета Албанији, разлика у објективности постаје толико очигледна да готово нема потребе да се посебно наглашава. Јасно је да постоје аутори који су у стању да чињенице прихвате и сагледају на непристрасан и објективан начини и да о њима извештавају јавност у западним земљама. Морамо навести да је поприлична штета што текстови Мајкл Радуа нису прошли запажено код нас. Не само то, већ се обично узима да су сви новинари и аутори у западним земљама наклоњени искључиво једној страни и да су антисрпски оријентисани, тако да се не може чути глас других... На овом примеру увидели смо да то и није баш сасвим тачно.

Истина као конструкт

Уколико за пример узмемо Сузан Зонтаг, чији су ставови попут ставова Клинтонове администрације изразито наклоњени једној страни у сукобу, разлика постаје још упечатљивија. Просто је фрапантно да неко са толико страсти пише о томе како је "рат против Срба" оправдан јер за циљ има заустављање геноцида. Веома је занимљив начин

на који ауторка свесно игнорише податке о српским цивилним жртвама и патњама (које у свом тексту нигде и не помиње, буди речено). Сасвим је јасно да је реч о ауторки која се руководи архетипом о Србима као нацији која је “опседнута националистичким и мегаломанским идејама и која је спремна да свој пројекат Велике Србије оствари преко стотина хиљада невиних хрватских, босанских и косовских жртава”. Тај став је постао нека врста анатеме, бајалице против злочинаца, односно Срба као дежурних “лоших момака”. Један од аргумената Зонтагове у прилог тезе да је рат против СРЈ сасвим оправдан, легалан и легитиман гласи: “...аргумент против интервенције на Косову јесте да је рат-дивног ли света-“нелегалан” зато што НАТО нарушава границе суверене државе. Косово је након свега део нове Велике Србије зване Југославија... Међутим, да ли су националне границе, које су се толико пута мењале у последњих 100 година, крајњи критеријум? Можеш своју жену убити у властитој кући, али не напољу, на улици”. Као прво, да ли емпиријска чињеница да су се националне границе толико пута мењале значи да се сувереност једне међународно признате државе може занемарити ради спречавања злочина које наводно спроводи само једна страна у сукобу? Као друго, шта је са доказима о злочинима тзв. “ОВК”? Наравно ауторка не жели да пише о њима... На жалост, стварност се и у случају Косова показала далеко сложенијом него што је аутори попут Зонтагове представљају у својим текстовима. Колика је њена опсесија о тзв. Великој Србији довољно говори и став да је бивша СРЈ наводно представљала Велику Србију. Даље у свом тексту ауторка повлачи паралелу између нацистичке Немачке и Србије што би требало да послужи као нека врста апела да Србију тог “демона” на Балкану треба што је пре могуће зауставити. Следећи ставови Сузан Зонтаг довољно говоре за себе: “Није изненађење да Срби себе представљају као жртве (Клинтон једнако Хитлер итд.). Али гротескно је изједначавати губитке од НАТО бомбардовања са сакаћењем нанешеним српским програмом етничког чишћења стотина хиљада људи у последњих осам година.” Или, “Рат није напросто грешка, изостанак комуникације. Постоји радикално зло у свету због кога су неки ратови праведни. А ово је праведан рат.”

Колико ли смо само пута имали прилику да се уверимо у то да је необјективно стављање на позицију једне стране у сукобу штетно и контрапродуктивно. Погледајмо шта о бомбардовању Србије пише Мајкл Раду у свом тексту “*Бомбе за мир, неразумевање Косова*”: “Прво, ситуација на Косову је далеко комплекснија од оне у којој српске снаге спроводе очигледне бруталности против невиног и беспомоћног цивилног становништва. У ствари, на Косову се води рат између сепаратиста Ослободилачке Војске Косова (ОВК) и српских снага. Обе стране трпе губитке – укључујући и невинне. ОВК, далеко од тога да је “невина”, осумњичена је да оружје плаћа новцем од трговине хероином, а познато је да је обучавају анти-западно настројени фанатични исламски фундаменталисти, ветерани из рата у Авганистану. Они не убијају само Србе (припаднике оружаних снага као и цивиле), већ и етничке Албанце који су “криви” због тога што се уздржавају или су против насиља. Стога “морални императив” који је председник поменуо да би оправдао бомбардовање, односи се у најмању руку на далеко компликованији проблем него што је заштита “невиних Албанаца” бомбардовањем Срба”.

Живимо у добу информација, то је апсолутно јасно, у коме извештавање креира одређену слику о збивањима у неком делу света. Да ли је реч о слици која одговара стварности? То питање се одавно не поставља зато што је истина постала конструкција чија се унутрашња кохерентност не доводи у питање. Конструкт који има искључиво инструменталну сврху, која се може свести на постизање прагматичних и квази-етичких циљева. Да би се спровело бомбардовање били су неопходни поводи као што је поменути случај Рачак, пример српског етничког чишћења, а оно што је послужило као повод уједно служи и као оправдање које свему томе на крају даје и форму легалитета. Круг се затвара... Када неутралност уступа место једностраном и необјективном залагању за само једну страну у сукобу пример објективног става америчког аутора Мајкл Радуа постаје још значајнији. Он је апсолутно свестан чињенице да нема потпуно невиних жртава којима је потребан "Милосрдни Анђео" који ће својим бомбама донети мир, спасити невинне животе и зауставити погубну српску бруталност усмерену не само против недужних цивила већ и против свих цивилизацијских вредности савременог друштва. Рат ради рата већ је одавно постао обележје управо поменутог "савременог друштва" које производи такве "хуманитарце" попут Зонтагове или Клинтона који ће својим текстовима пружити "моралну" потпору за овакву врсту међународног ангажовања...

Људи ће се заиста сећати Косова, Клинтон је ту апсолутно био у праву, али не на начин на који то он или Зонтагова представљају у својим текстовима.